

31
LUKMAN / LUKMAN
OBJAVLJENA U MEKI, IMA 34 AJETA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 ۱ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ۲ هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْحَسَنِينَ ۳
 الَّذِينَ يُضِيئُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ۴
 أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۵

U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!
"Elif-lam-mim/1/ Ovo su ajeti mudre Knjige,
/2/ upute i milosti onima koji budu dobro
činili, /3/ onima koji namaz budu obavljali i
zekat davali i koji u onaj svijet budu čvrsto
vjerovali; /4/ takvi su na Uputi Gospodara
svoga i oni će uspjeti. /7/

Na početku sure "El-Bekare" općenito je govoreno o onom što se odnosi na početak ove sure, a to je da je Uzvišeni i Hvaljeni učinio ovaj Kur'an Uputom, Lijekom i Milošću za one koji budu dobro činili, a to su oni koji dobro čine u slijeđenju Šerijata - obavljaju propisane namaze u njihovim određenim vaktovima, utvrđene i neutvrđene nafilje, daju obavezni zekat kome je potrebno, održavaju vezu sa rodbinom i njihovim bližnjima, čvrsto su uvjereni u nagradu i kaznu na ahiretu i Allahu, dž.š., se obraćaju da im to u sevab upiše. Ko bude tako radio, on je od onih za koje je Uzvišeni Allah, dž.š., rekao:

"Takvi su na Uputi Gospodara svoga", tj. na razboritosti, jasnoći, Jasnom i Vidljivom putu. **"i oni će uspjeti",** tj. na dunjaluku i ahiretu.

وَمِنَ النَّاسِ
 مَن يَشْتَرِي هُوًّا حَدِيثًا يُضِلُّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ بَغِيرَ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا
 هُزُوًّا أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ۱ وَلَا تُنصَلِي عَلَيْهِ أَيْدِيَنَا وَلَا تَسْتَكْبِرْ
 كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا كَأَن فِي أُذُنِهِ وَقْرًا فَبَسُّهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ۷

"Ima ljudi koji kupuju priče za rasonodu, da bi, ne znajući koliki je to grijeh, s Allahova puta odvodili i da bi ga predmetom za

ismijavanje uzimali. Njih čeka sramna kazna./6/ Kad se nekom od njih ajeti Naši kazuju, on oholo glavu okreće, kao da ih nije ni čuo, kao da je gluh - zato mu navijesti patnju nesnosnu." /7/

Nakon što je iznio stanje srećnika koji slijede Allahovu knjigu i okoriste se kad je čuju, kao što Uzvišeni veli:

"Allah objavljuje najljepši govor, Knjigu sličnu po smislu, čije se pouke ponavljaju, zbog kojih podilazi jeza one koji se Gospodara svoga boje, a kada spomene ime Allahovo, kože njihove i srca njihova se smiruju." (39:23)

Uzvišeni zatim iznosi stanje nesrećnika koji su odbili da se koriste slušanjem Allahovog govora, a prihvatili su slušanje svirke i melodične pjesme i muzičke instrumente, kao što Ibn-Mesud, oko pitanja Allahovog govora:

"Ima ljudi koji kupuju za rasonodu, da bi, ne znajući koliki je to grijeh, s Allahova puta odvodili" veli: "Tako mi Allaha, to je pjesma." Tako su rekli: Ibn-Abbas, Džabir, Ikrima i dr. Ed-Dahak rekao je da je to širk. Ibn-Džerir kaže da je to svaki govor koji odvrća od Allahovih dokaza (ajeta) i slijeđenja Njegovog puta. Što se tiče Allahovog govora:

"da bi s Allahova puta odvodili", znači da ovo rade zbog suprotstavljanja islamu i njegovim pripadnicima, a Njegov govor: **"i da bi ga predmetom za ismijavanje uzimali"** znači da bi se s njim izigravali. Govor Allaha, dž.š.: **"Njih čeka sramna kazna"** znači da će biti u stalnom azabu, poniženi na Sudnjem danu, kao što su prije omalovažavali Allahove dokaze.

Iza toga Allah, dž.š., rekao je:

"Kad se nekom od njih ajeti Naši kazuju, on oholo glavu okreće, kao da ih nije čuo, kao da je gluh", tj. kada bi se kur'anski ajeti kazivali ovom koji se odao rasonodi, igri i muzici, on bi se okrenuo i suprotstavio. Pravio bi se da ne čuje, a nije gluh, jer osjeća bol kada bi ga čuo; on za tim nema nikakve potrebe. Allahov govor:

"...zato mu navijesti patnju nesnosnu", tj. Sudnjeg dana. To će ga boljeti kao što ga je boljelo slušanje Allahove Knjige i njegovih ajeta. To je, bez sumnje, adekvatna nagrada za odgovarajuću vrstu posla, a tvoj Gospodar neće nikom nepravdu učiniti.

إِنَّ
 الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ ۸ خَالِدِينَ فِيهَا
 وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۹

"Onima koji budu vjerovali i dobra djela činili, doista, pripadaju bašče uživanja,/8/ u njima će vječno boraviti - obećanje je Allahovo istinito, a On je Silan i Mudar." /9/

* Objavljena nakon sure "Es-Saffat". Ajeti br. 27, 28, i 29 su medinski..

U ovim ajetima spomen je završetka onih koji su vjerovali u Allaha, povjerovali polanicima i radili dobra djela radi Allahovog zadovoljstva;

"njima, doista, pripadaju bašče uživanja",

tj. u njima će uživati uz razne užitke koje niko ne može ni zamisliti. U njima će biti nastanjeni i neće poželjeti da ih nečim drugim zamjene. Allahov govor: **"obecanje je Allahovo istinito"** znači da će to, bez ikakve sumnje, biti, a Allah održava obećanje jer je On, doista, Plemenit, Dobročinitelj, radi što želi i On sve može. **"On je Silan"**, i svaku stvar je pokorio i sve Mu je poslušno. **"On je Mudar"** u svom govoru i postupcima i učinio je Kur'an uputom vjernicima.

حَلَقَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا
وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوْسًا أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنْزَلْنَا
مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿١١﴾ هَذَا خَلْقُ اللَّهِ
فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ ۗ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿١٢﴾

"Stvorio je nebesa koja vi vidite bez stupova, a po Zemlji planine nepomične razbacao da vas ne tresu, i po njoj životinje svih vrsta razasuo. Mi s neba kišu spuštamo i činimo da po njoj niču svakovrsne plemenite biljke./10/ To je Allahovo stvaranje, a pokažite Mi šta su drugi, mimo Njega, stvorili! Ništa! Mnogobošci su u očitoj zabludi."/11/

Uzvišeni ovim izlaže Svoju ogromnu moć u stvaranju nebesa i Zemlje i onog što je na njima i među njima. On veli: **"Stvorio je nebesa bez stupova"** vidljivih ili nevidljivih. Ovaj problem izložen je na početku sure "Er-Ra'd", pa to sad ne treba ponavljati.

"A po Zemlji planine nepomične razbacao", znači da je brda učvrstio na Zemlji kako se ne bi tresla sa svojim stanovnicima, zbog čega je Uzvišeni rekao: **"da vas ne tresu."** Allahov govor: **"i po njoj životinje svih vrsta razasuo"** znači da je po njoj razasuo razne vrste životinja čije vrste i boje ne zna niko osim Onog Koji ih je stvorio. U sljedećem Svom govoru Uzvišeni stavlja do znanja da je On Onaj Koji daje opskrbu:

"Mi s neba kišu spuštamo i činimo da po njoj niču svakovrsne plemenite biljke", tj. dvije od svake biljke. Govor Uzvišenog: **"To je Allahovo stvaranje"** znači da je to produkt samo Allahovog stvaranja, djela, odredbe i ničijeg više, i da u tome on nema druga. Zbog toga je Uzvišeni **"...a pokažite Mi šta su drugi mimo Njega stvorili?"**, tj. kipovi i idoli što ih obožavaju i mole im se mimo Allaha?!

"Ništa! Mnogobošci su", tj. oni koji Allahu druga pridružuju i drugog mimo Allaha obožavaju, **"u**

zabludi", tj. u neznanju i sljepoći, **"očitoj"**, odnosno očividnoj i jasnoj.

وَلَقَدْ آتَيْنَا الْقُرْآنَ الْحِكْمَةَ أَنْ أَشْكُرَ لِلَّهِ وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ
لِنَفْسِهِ ۗ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿١٢﴾

"A Mi smo Lukmanu mudrost darovali:" Budi zahvalan Allahu! Ko je zahvalan, čini to u svoju korist, a ko je nezahvalan - pa, Allah je, zaista, Neovisan i hvale Dostojan."/12/

U vezi sa Lukmanom prethodnici su se razišli. Da li je bio poslanik ili samo "dobri Allahov rob" kome nije dato poslanstvo? Većina ih zauzimaju ovo drugo stanovište. Od Ibn-Abbasa prenosi se da je on bio abesinski rob, stolar. Džabir ibn Abdullah rekao je: "Bio je malen, pljosnata nosa, iz Nobe." Seid ibn el-Musejeb rekao je: "Lukman je bio s juga Egipta, Allah mu nije dao poslanstvo, već mudrost."

Ibn-Džerir rekao je: "Lukman je bio abesinski rob, stolar. Njegov Gospodar mu rekao je, što je on i uradio: 'Zakolji nam ovu ovcu!' Zatim mu reče: 'Izvadi iz nje dva najbolja komada mesa!', pa je izvadio jezik i srce. Tu je, zatim, boravio izvjesno vrijeme, onoliko koliko je Allah htio. Zatim mu je Gospodar rekao: 'Zakolji nam ovu ovcu!', što je i uradio, zatim reče: 'Izvadi iz nje dva najgora komada mesa!', pa je izvadio jezik i srce. Gospodar mu rekao je: 'Naredio sam ti da izvadiš dva najljepša komada mesa iz ovce i ti si to uradio, pa sam ti naredio da izvadiš dva najgora komada mesa iz nje što si i uradio?' Reče Lukman: 'Od njih, zaista, nema ništa ljepše ako su dobri, a niti ima išta gore ako su loši!' Jednom mu je prišao jedan čovjek i pitao ga: 'Šta te je dovelo do ovoga što vidim?' Rekao je: 'Istiniti govor i šutnja o onom što me se ne tiče.'" Iz ovoga se vidi da je bio rob, a ropstvo je u suprotnosti sa poslanstvom jer su poslanici bivali slani uglednicima u svom narodu. Zbog toga je većina prvih učenjaka (selef) smatrala da on nije bio poslanik.

Pitali su ga o uzrocima zbog kojih je došao u ovakvo stanje, pa rekao je: "O moj bratiću, ako budeš slušao što ću ti reći bit ćeš isto kao i ja", Lukman je nastavio: "Obarao sam svoj pogled, sustezao jezik, bio skroman u hrani, čuvao spolni organ, govorio Istinu. Ispunjivao obećanja, ugošćavao goste, pazio komšije, ostavljao ono što me se ne tiče - to me je učinilo onim kakvog me vidiš."

U govoru Uzvišenog: **"A Mi smo Lukmanu mudrost darovali"**, tj. razumijevanje, znanje, izražavanje i shvatanje islama. On nije bio poslanik i nije mu ništa objavljivano. Riječi: **"Budi zahvalan Allahu!"** znače da smo mu naredili da zahvaljuje Silnom i Uzvišenom Allahu, dž.š., na blagodatima, što mu ih je darivao više nego ostalim njegovim savremeniciima u njegovom narodu.

Zatim je Uzvišeni rekao:

"**Ko je zahvalan, čini to u svoju korist**", tj. ko je zahvalan sam će se time okoristiti, dok govor Uzvišenog:

"**a ako je nezahvalan - pa, Allah je, zaista, Neovisan i hvale Dostojan**" znači da je On Neovisan od robova (ljudi) i to Mu ne šteti. Kada bi svi stanovnici Zemlje bili nevjernici, On je od svakog Neovisan. Drugog boga osim Njega nema, i samo Njega obožavamo!

وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ
يُعِظُهُ يَبْنَى لَا تَشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾ وَوَصَّيْنَا
الْإِنْسَانَ بَوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا وَهُمَا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفَصَّلَهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ
أَشْكُرَ لِي وَوَالِدَيْكَ إِلَىٰ الْمَصِيرِ ﴿١٤﴾ وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي
مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبِهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ
سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ فَأُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

"**Kad Lukman reče sinu svome, savjetujući ga: 'O sinko moj, ne smatraj druge Allahu ravnim, širk je, zaista, velika nepravda.'** /13/ **Mi smo naredili čovjeku da bude poslušan roditeljima svojim. Majka ga nosi, iz slabosti u slabost i doji ga u toku dvije godine. Budi zahvalan Meni i roditeljima svojim, Meni će se svi vratiti.** /14/ **A ako te budu nagovarali da drugog Meni ravnim smatraš, onoga o kome ništa ne znaš, ti ih ne slušaj i prema njima se, na ovom svijetu, velikodušno ponašaj, a slijedi Put onoga koji se iskreno Meni obraća; Meni ćete se poslije vratiti i Ja ću vas o onome što ste radili obavijestiti.**" /15/

Uzvišeni iznosi oporuku Lukmana svome sinu. A Lukman je Ibn-Anka Ibn-Sedun. Kako prenosi Es-Suhejli, ime njegovog sina je Taran.

Prvo što mu je oporučio je da obožava samo Allaha, dž.š., i da Mu nikoga ravnim ne čini. Zatim mu rekao je, opominjući ga:

"**širk je, zaista, velika nepravda**", tj. to je najgora nepravda.

Buharija prenosi od Abdullaha da rekao je: /440/ "Kada je objavljen ajet:

"**Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s nepravdom ne miješaju**", ashabi Allahovog Poslanika zabrinuli su se pa su rekli: 'Koji to od nas neće miješati svoje vjerovanje s nepravdom?' Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: 'Nije to tako. Zar niste čuli govor Lukmanov?'

"**O sinko moj, ne smatraj druge Allahu ravnim, širk je, zaista, velika nepravda.**" Hadis prenosi i Muslim od El-E'ameša. Zatim je uz savjet sinu da

samo Allaha, dž.š., obožava povezano dobročinstvo prema roditeljima, gdje stoji:

"**Mi smo naredili čovjeku da bude poslušan roditeljima svojim. Majka ga nosi iz slabosti u 'i doji ga u toku dvije godine**" znači odgajanje i dojenje u toku dvije godine nakon rođenja, kao što Uzvišeni veli:

"**Majke neke doje djecu svoju pune dvije godine, onima koji žele da dojenje bude potpuno.**" Iz ovog je Ibn-Abbas zaključio da je najmanje vrijeme trudnoće šest mjeseci jer je Uzvišeni u drugom ajetu rekao:

"**nosi ga i doji trideset mjeseci**" (46:15)

Uzvišeni naglašava majčino odgajanje, njezin trud, umor u nespavanju i danju i noću. Pa neko se dijete sjeti i njezinog dobročinstva kojeg je prema njemu činila. Zbog toga je Uzvišeni rekao:

"**Budi zahvalan Meni i roditeljima svojim, Meni će se svi vratiti**", tj. Ja ću te, zaista, nagraditi za to najboljom nagradom. Govor Uzvišenog:

"**A ako te budu nagovarali da drugog Meni ravnim smatraš, onoga o kome ništa ne znaš, ti ih ne slušaj**", znači - nemoj ih slijediti u njihovoj vjeri, jer to od njih neće biti primljeno, ali to te ne sprečava da budeš dobar prema njima.

"**a slijedi put onoga koji se iskreno Meni obraća**", tj. put vjernika, "**Meni ćete se poslije vratiti i Ja ću vas o onome što ste radili obavijestiti.**"

Taberani prenosi u knjizi "El-Išre sa senedom do Š'ad ibn Malika da rekao je: "Ovaj ajet je objavljen, a ja sam bio povod." "**A ako te budu nagovarali**" - rekao je: "Bio sam dobar čovjek prema svojoj majci. Nakon što sam primio islam rekla je: 'O Sa'de! Šta to vidim da si učinio? Ili ćeš ostaviti ovu tvoju vjeru ili ja neću jesti i piti do smrti i tebe će grditi zbog mene, pa će se reći: 'O ubico svoje majke.'" Rekao sam: 'Majko, nemoj to raditi, ja, zaista, neću ostaviti svoju vjeru ni za šta.' Provela je dan i noć ništa ne jedući, pa je osvanula iznurena, drugi dan i noć je provela ne jedući pa se još više iznurila. Tako je provela i sljedeći dan i noć ništa ne jedući što je jako iscrpilo. Kada sam to vidio rekao, sam: 'Majko, neka znaš, tako mi Allaha, kada bi ti imala hiljadu duša, pa jedna za drugom izlazila, ja ovu svoju vjeru ne bih ostavio nizašta, a ti kako želiš: ili jedi ili ne jedi.' Poslije toga, počela je jesti."

يَا بَنِي

إِنَّمَا أَنْتَ مُتَقَالِحَةٌ مِّنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَوَاتِ
 أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِيهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿١٦﴾ يَا بَنِي آدَمَ اتَّقُوا اللَّهَ
 وَأْمُرُوا بِالْعُرْفِ وَأَنْتُمْ عَنْ لَكُمْ وَأَنْتُمْ عَلَى مَا صَبَّحْتُمْ إِنَّ ذَلِكَ
 مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿١٧﴾ وَلَا تَصْبِرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمَسَّ فِي الْأَرْضِ
 مَرْحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿١٨﴾ وَأَقْصِدْ فِي مَشْيِكَ
 وَأَغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ ﴿١٩﴾

"O sinko moj, dobro i zlo, teško koliko zrno gorušice, bilo u stijeni ili na nebesima ili u zemlji, Allah će na vidjelo iznijeti, doista Allah zna najskrivenije stvari, On je Sveznajući./16/ O sinko moj, obavljaj namaz i traži da se čine dobra djela, a odvrćaj od hrđavih i strpljivo podnosi ono što te zadesi - dužnost je tako postupiti./17/ I, iz oholosti, ne okreći od ljudi lice svoje i ne idi Zemljom nadmeno, jer Allah ne voli ni gordog ni hvalisavog./18/ U hodu budi odmjeren, a u govoru ne budi grlat; zbilja najneprijatniji glas je revanje magarca!" /19/

Ove korisne savjete Allah, dž.š., nam kazuje kao savjete mudrog Lukmana kako bi ih ljudi primijenili, kako bi se oni za tim povelili, pa veli:

"O sinko moj, dobro ili zlo, teško koliko zrno gorušice", tj., zaista, je nepravda ili grijeh bilo ono koliko zrno gorušice **"Allah će na vidjelo iznijeti"**, tj. to će prikazati na Sudnjem danu pa će zato dati adekvatnu nagradu, dobru ili lošu u zavisnosti od djela, kao što Uzvišeni veli:

"Onaj Koji bude uradio koliko trun dobra - vidjet će ga, a onaj ko bude uradio i koliko trun zla vidjet će ga." I bez obzira koliko taj trun bio sakriven ili nevidljiv u prostranstvima nebesa i Zemlje, to će na vidjelo iznijeti Onaj Kome se ništa ne može sakriti. Zbog toga je Uzvišeni rekao: **"doista, Allah zna najskrivenije stvari, On je Sveznajući"**, tj. poznaje sve stvari bez obzira koliko bile male i sićušne, a zna i za kretanje mrava u mrkloj noći i svakog stvorenja vidljivog i nevidljivog.

"O sinko moj, obavljaj namaz", tj. sa njegovim farzovima, ruknovima i vaktovima **"i traži da se čine dobra djela, a odvrćaj od hrđavih"** shodno svojim mogućnostima, **"i strpljivo podnosi ono što te zadesi"** jer Onaj Koji poziva Allahu mora se suočiti sa neprijatnostima.

"Dužnost je tako postupiti", tj. strpljivost na ljudska maltretiranja spada u stvari koje zahtijevaju odlučnost i postojanost i koje Allah daruje ljudima.

U Allahovom govoru: **"I, iz oholosti, ne okreći od ljudi lice svoje."** U osnovi riječ "sa'ar" znači "bolest u vratovima deva od koje se uvijaju vratovi". S time je upoređen oholi čovjek koji okreće svoje lice od ljudi u vrijeme dok im govori ili dok mu govore omalovažavajući ih i sebe uznoseći nad njima, što Allah, dž.š., zaista, zabranjuje. Njegov govor: **"i ne idi Zemljom nadmeno"** znači gordo i oholo. Ne idi tako jer će se Allah, dž.š., rasrditi na tebe. Zbog toga je Slavljani rekao:

"jer Allah ne voli ni gordog ni hvalisavog", tj. samodopadljivog i koji se iznad drugih uzdiže, kao što Uzvišeni veli:

"i ne idi Zemljom nadmeno, jer zemlju ne može probiti ni brdo u visinu dostići." (17:37)

Hafiz El-Taberani prenosi od Sabita ibn Kajsja ibn Šemmasa da rekao je: /441/ "U prisustvu Resulullaha, s.a.v.s., spomenuta je oholost, a on je na nju posebno ukazao pa rekao je:

"Allah ne voli ni gordog ni hvalisavog." Tada je jedan čovjek iz naroda rekao: "Tako mi Allaha, o Allohov poslanice, ja, zaista, operem svoju odjeću pa se divim njezinoj bjelini i divim se kaišu na obući, švigaru na liću", pa je, s.a.v.s., rekao: "Nije to oholost. Oholost je da niječeš Istinu i potcjenjuješ ljude."

Allohov govor: **"U hodu budi odmjeren"**, ni spor, ni brz, već između toga dvoga. Njegov govor: **"a u govoru ne budi grlat"** znači ne diži glas bez potrebe. Zbog toga je Uzvišeni rekao:

"zbilja, najneprijatniji glas je revanje magarca", tj. to je najružniji glas. Dakle krajnja namjera od visokog podizanja glasa je poistovjećena sa magarcem. Usto, on je omrznut kod Allaha, dž.š.

Uporedba sa magarcem iziskuje zabranu i kranjni prijekor, jer je Allohov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /442/ "Nama ne pripada loš primjer (...) Onaj ko povrati dar je kao pas koji povrati po to poliže." U tefsiru ovog ajeta En-Nesai prenosi od Ebu-Hurejrea, koji kaže da je Allohov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /443/ "Ako čujete kukurijekanje pijetla, onda tražite od Allaha, dž.š., neko dobro, a ako čujete revanje magarca onda se utječite Allahu, dž.š., od šejtana jer ga je magarac tada vidio." Prenose ga sastavljači Kutubus-sitte izuzev lbnu-Madžea.

Ovo su korisni savjeti iz kur'anskih kazivanja o mudrom Lukmanu. O njemu se prenose mnogobrojne mudrosti i pouke. Tu spada i ono što prenosi imam Ahmed od Ibn-Umera da je rekao: "Izvijestio nas je Allohov Poslanik, s.a.v.s. i rekao: /444/ 'Lukman je govorio: 'Ako je Allah nešto povjerio ili pohranio, to bi i sačuvao.'"

Prenosi se od Ibn Ebi-Hatema, a ovaj prenosi od Kasima ibn Muhajmera da je Allohov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /445/ "Mudri Lukman je savjetujući svoga sina rekao: 'O sine moj, čuvaj se prerušavanja jer je to uzrok straha u noći, a pokudenosti u danu!'"

Iz govora njegovom sinu

"O sinko moj, zaista, mudrost podiže nevoljnike do kraljevskih prijestolja. O sinko moj, ako uđeš među narod, onda im nazovi selam, zatim sjedi u prikrajak i ne govori dok oni ne počnu da govore, pa ako budu u govoru spominjali Allaha, onda im se pridruži, a ako uđu u neki drugi razgovor, onda ih napusti i pridruži se drugim."

O skromnosti

Hadisi koji se odnose na savjete mudrog Lukmana njegovom sinu.

Enes ibn Malik rekao je: "Čuo sam Allahovog Poslanika kad rekao je: /446/ 'Možda će raščupanom čovjeku u dva pohabana haljetka koga ljudi otjeruju ispred vrata Allah uslišati kada ga usrdno moli.'"

Od Enesa, r.a., se prenosi da rekao je: "Rekao je Resulullah: /477/ 'Blago pobožnjacima, bogatašima koji kada su prisutni ne poznaju se, a kada su odsutni to se ne osjeća. Oni su svjetiljke kojima ništa ne može naštetiti, nikakav fitneluk na Zemlji.'"

Od Muaza ibn Džebela se prenosi da rekao je: "Čuo sam Resulullaha da rekao je: /448/ 'Zaista je i najmanji dio oholosti - širk. Allah voli i nenametljive bogobojazne bogataše koji kada su odsutni, to se ne osjeća, a kada su prisutni, nisu uočljivi. Njihovo srce su svjetionici upute, spašeni od svake tamne sumnje.'"

Slava (popularnost)

Prenosi se od Enesa ibn Malika da je Resulullah rekao: /449/ "Dosta čovjek ima zla, osim onaj koga je Allah sačuvao da ljudi prstima pokazuju na njega, njegovu vjeru i njegov dunjaluk. Uzvišeni Allah ne gleda na vaš izgled, na vanjski lik, nego gleda Vaša srca, iman, i vaša djela."

U lancu prenosilaca nalazi se Ibn-Lehi'a, a on je okarkerisan kao slab prenosilac kao slab zbog lošeg pomućenja nakon što su njegove knjige izgorjele.

Ibrahim ibn Ehem, r.a., rekao je: "Nije iskren prema Allahu Onaj Koji voli slavu." Selim ibn Hanzale rekao je: "Dok smo bili sa svojim ocem, nad njim se nadvio Omer ibn Hatab i rekao: 'Zaista je ona (slava) poniženje za sljedbenike, a iskušenje za one koji je slijede.'" Ibrahim en-Nehai rekao je: "Ne oblači odjeću kojom ćeš se proslaviti među učenjacima niti da te to potcijeni među pokvarenjacima."

Lijepo vladanje

Od Enesa, r.a., se prenosi: /450/ "Alejhisselam je bio čovjek najljepše naravi. Od Ibn-Omera, r.a.: /451/

"Pitali su Allahovog Poslanika: 'Koji je vjernik najbolji?' Rekao je: 'Onaj ko je najljepše naravi.'"

Od Aiše, r.a., kao merfu'-predanje prenosi se: /452/ "Lijepom naravi Allahov rob dostigne stepen onoga koji obnoć klanja, a danju posti."

Od Ebu-Hurejrea, r.a., prenosi se da je kazao: /453/ "Pitali su Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o tome što će ljude najviše uvesti u Džennet, pa rekao je: 'Bogobojaznost i lijepe naravi', pa je upitan što će ljude najviše uvesti u Vatru. On rekao je: 'Dva otvora: usta i spolni organ.'"

Od Enesa kao merfu'-predanje prenosi da rekao je: /454/ "Lijepa narav donosi dobro dunjaluka i ahireta." Od Hasana ibn Alije prenosi se da je rekao: "Rekao je Resulullah, s.a.v.s.: /455/ 'Za lijepu narav Allah daje robu kao što daje mudžahidu na Božijem putu, kada odlazi ima nagradu i kada se vraća.'"

Od Ebu-Hurejrea kao merfu'-predanje prenosi se da je rekao: /456/ "Od ljudi, vi nećete uspjeti sa vašim imetkom već sa prijatnim licem i lijepom naravi."

Kuđenje oholosti

Od Ibn-Mes'uda prenosi se merfu'-predanje, pa se kaže: /457/ "U Džennet neće ući onaj ko u svom srcu bude imao trunku oholosti, niti će ući u Vatru onaj u čijem srcu bude trunka imana."

A od Abdullaha ibn Umera da rekao je, pripisujući to Poslaniku: /458/ "U čijem srcu bude i trunka oholosti, Allah će ga naglavačke baciti u Vatru." Muhammed ibn Husejn ibn Alij, Alijin, r.a., unuk, rekao je: "U čovječije srce ne uđe ni malo oholosti a da mu se, za isti procenat, ne smanji razum." Što se tiče gordosti (ihtijal), od Burejde, kao merfu'-predanje se prenosi: /459/ "Ko bude svoju odjeću puštao po zemlji s gordošću, Allah ga neće ni pogledati." Od Ebu-Hurejrea također kao merfu'-predanje: /460/ "Na Sudnjem danu Allah neće pogledati onog ko spusti po zemlji svoj ogrtač. Dok je čovjek šepureći se išao zaogrnut svojim ogrtačem, Allah ga je utjerao u zemlju, pa će u njoj čekati sve do Sudnjeg dana."⁵⁰¹

أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَهْرَهُ وَبَاطِنَهُ وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّنبِئٍ ﴿٢٠﴾ وَإِذْ قِيلَ لَهُمُ انبِعُوا مَّا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَسْتَعِجُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوْ لَوْ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٢١﴾

"Kako ne vidite da vam je Allah omogućio da se koristite svim onim što postoji na nebesima i na Zemlji i da vas darežljivo obasipa milošću

⁵⁰¹ To je Karun, koga je Allah, dž.š., utrpao u zemlju zbog njegovog nevjerovanja, oholosti i gordosti, da nas Allah sačuva toga!

Svojom, i vidljivom i nevidljivom? A ima ljudi koji raspravljaju o Allahu bez ikakva znanja, bez ikakve upute i bez knjige svjetilje. /20/A kad im se govori: 'Slijedite ono što vam Allah objavljuje!', odgovaraju: 'Ne, mi slijedimo ono što smo zapamtili od predaka naših.' Zar i onda kad ih šejtan poziva na patnju u Ognju?!' /21/

Uzvišeni, iza toga, upozorava na Svoje blagodati tako što im je potčinio sve što je na nebesima i Zemlji kako bi se time ispomogli u svom životu na ovom svijetu i u obožavanju Allaha, dž.š., kao što je naređeno. Na njih je izlio Svoje vidljive i nevidljive blagodati: slanje poslanika, objavljivanje Knjiga i otklanjanje slabosti i bolova. Ali i pored toga samo je mali broj ljudi vjerovao. Većina njih je raspravljala o Božijem jedinstvu i slanju poslanika bez ikakva znanja i argumenata iz jasne i svijetle Božije knjige:

"A kad im se govori: 'Slijedite ono što Allah objavljuje!'" od čistog Božijeg zakona Svome Poslaniku odgovaraju: **"Ne, mi slijedimo ono što smo zapamtili od predaka naših"**, tj. njihov jedini argument je slijeđenje očeva i predaka. Šta o ovome mislite, vi koji ste u kušnji sa vašim očevima koji su u zabludi, a s njima i vi? Zbog toga je On rekao: **"zar i onda kad ih šejtan poziva na patnju u Ognju?!"**

Ovakva je situacija sa onima koji napuste Ispravnih Allahov put i slijede svakog ljudskog i džinskog šejtana kako bi ih odveli u džehenemsko boravište.

﴿ وَمَنْ يُسَلِّمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ
وَإِلَى اللَّهِ عِقْبَةُ الْأُمُورِ ﴿٢٢﴾ وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنكَ كُفْرُهُمْ إِلَيْنَا رُجُوعُهُمْ
فَنُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذُنُوبِ الصَّادِقِينَ ﴿٢٣﴾ نُنَبِّئُهُمْ فَلْيَا
تُضْطَرُّوهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ عَلِيظٍ ﴿٢٤﴾

"Onaj ko se sasvim preda Allahu, a usto čini dobra djela, uhvatio se za najčvršću vezu. Allahu se na koncu sve vraća. /22/A Onaj Koji ne vjeruje, pa, neka te ne zabrinjava nevjerovanje njegovo. Nama će se svi vratiti i Mi ćemo ih o onome šta su radili obavijestiti; Allahu su, uistinu, poznate svacije misli./23/ Mi im dajemo da kratko uživaju, a onda ćemo ih natjerati u patnju neizdrživu." /24/

Uzvišeni nas obavještava o onima koji se sasvim predaju Allahu, rade čista srca, pokorni su Njegovim naredbama i slijede Njegov zakon. Zbog toga Uzvišeni veli:

"a usto čini dobra djela" slijedeći ono što je naređeno a napuštajući zabranjeno,

"uhvatio se za najčvršću vezu", tj. uzeo je od Allaha čvrsto obećanje da ga neće kažnjavati;

"Allahu se na koncu sve vraća. A Onaj Koji ne vjeruje, pa, neka te ne zabrinjava nevjerovanje njegovo." Nemoj se, Muhammede, žalostiti zbog njihovog nevjerovanja u ono što ti je objavljeno, svi će se oni Allahu vratiti, pa će ih obavijestiti o onome što su radili tj. dat će im adekvatnu nagradu.

"Allahu su, uistinu, poznate svacije misli" i Njemu se ne može ništa sakriti.

Uzvišeni je zatim rekao: **"Mi im dajemo da kratko uživaju"**, tj. na dunjaluku,

"a onda ćemo ih natjerati", tj. prisilno sakupiti **"u patnju neizdrživu"**, tj. užasnu, tešku i za dušu mučnu.

﴿ وَلَيْسَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ لِيَقُولَنَّ اللَّهُ قُلِّ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ كَثُرُوا لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾ لِلَّهِ مَا فِي
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٦﴾

"A da ih upitaš: 'Ko je stvorio nebesa i Zemlju?', sigurno bi rekli: 'Allah!', a ti reci: 'Hvaljen neka je Allah!', samo što većina njih ne zna./25/ Allahovo je sve na nebesima i na Zemlji! Allah je, uistinu, Neovisan i hvale Dostojan." /26/

Uzvišeni obavještava o ovim mušricima koji priznaju da je Allah jedini Stvoritelj nebesa i Zemlje i da nema druga, ali, i pored toga, oni i druge obožavaju, a znaju da je to Božije stvorenje i Božije vlasništvo. **"a ti reci: 'Hvaljen neka je Allah'"**, jer je protiv Nas ustanovljen argument sa samim vašim priznanjem.

"samo što većina njih ne zna" Nakon toga Uzvišeni rekao je:

"Allahovo je sve na nebesima i na Zemlji", tj. On je to stvorio i to posjeduje: **"Allah je, uistinu, Neovisan i hvale Dostojan"**, tj. Neovisan je od svega ostalog i svaka stvar Njega treba. Hvaljen je u svemu što je stvorio. Hvaljen je na nebesima, za sve što je stvorio i uspostavio. On je Hvaljen u svakoj stvari.

وَأَوْتَيْنَا فِي الْأَرْضِ
 مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَمَ وَالْحَرَمِيْدَةَ مِنْ بَعْدِ سَبْعَةِ أَبْحُرٍ مَا نَفَدَتْ كَلِمَتُ
 اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾ مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كَيْفَ
 وَحِدَةً إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٢٨﴾

"Da su sva stabla na Zemlji pisaljke, a more, uz pomoć još sedam mora, tinta, ne bi se ispisale Allahove riječi; Allah je, uistinu, Silan i Mudar./27/ Stvoriti sve vas i sve vas oživiti isto je kao i stvoriti i oživiti jednoga čovjeka; Allah, zaista, sve čuje i sve vidi." /28/

Slavljeni nas obavještava o Svojoj veličini, ponosu, uzvišenosti, lijepim imenima, uzvišenim svojstvima, potpunim riječima koje niko niti poznaje niti može izbrojati, kao što najbolji čovjek, s.a.v.s., veli: /461/ "Ja ti ne mogu izraziti pohvalu Tebi, Bože, Ti si onakav kakvim si Sebe pohvalio."

Uzvišeni rekao je:

"Da su sva stabla na Zemlji pisaljke a more, uz pomoć još sedam mora, tinta, ne bi se ispisale Allahove riječi", tj. kada bi se od svih stabala na Zemlji napravila pera, a more učinilo mastilom sa dodatkom od još sedam mora i još mnogo više od toga i time pisale Božije riječi o Njegovoj veličini, svojstvima i uzvišenosti, slomila bi se ta pera, mora bi presušila. Zašto je naš Gospodar, kao što to On veli, iznad onog što mi kažemo.

Katade rekao je: "Objavljen je (ovaj ajet) nakon što su mušrici rekli: 'Ovaj govor se skoro iscrpio', na što je Uzvišeni rekao:

"Da su sva stabla na Zemlji pisaljke, a more..."

Od Ibn-Abbasa se prenosi: (462) "Ovaj ajet je objavljen kao odgovor židovima; njihovi rabini su rekli Resulullahu u Medini: 'Muhammede, jesi li vidio svoj govor:

'Vama je dato samo malo znanja.' Da li se tim misli na nas ili na tvoj narod.' Allohov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Oba.' Rekli su i: 'Zar nisi saopćio ono što ti je objavljeno da je nama dat Tevrat u kome se nalazi objašnjenje za svaku stvar?' Allohov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: 'To je u Allahovom znanju vrlo malo, a kod vas je to ono što vam je dovoljno.'" Allah, dž.š., je o onom što su ga pitali objavio sljedeće:

"Da su sva stabla na Zemlji pisaljke..." Ovo ukazuje da je ovaj ajet medinski, a ne mekanski, mada je rasprostranjeno mišljenje da je mekanski. A Allah najbolje zna.

O govoru Uzvišenog: **"Allah je, uistinu, Silan, Mudar."** Riječ "Silan" znači da je osnažio svaku stvar, pokorio je i nadmašio, a "Mudar" je u svim stvarima. Govor Uzvišenog:

"Stvoriti sve vas i sve vas oživiti isto je kao i stvoriti i oživiti jednoga čovjeka" znači da stvaranje svih ljudi i njihovo proživljenje na Dan proživljenja s obzirom na Njegovu snagu je isto što i stvaranje jedne duše.

Govor Uzvišenog: **"Allah, zaista, sve čuje i sve vidi."** Znači da čuje njihov govor i vidi njihova djela kao što je to slučaj sa Njegovim slušanjem i gledanjem jedne duše.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُرْسِلُ الْيَلَّاقِ فِي النَّهَارِ
 وَيُرْسِلُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي إِلَىٰ أَجَلٍ
 مُّسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٩﴾ ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا
 يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الْبَطْلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٣٠﴾

"Zar ne vidiš da Allah uvodi noć u dan i dan u noć, i da je potčinio Sunce i Mjesec - svako se kreće do roka određenog - i da Allah dobro zna ono što radite?! /29/ To je zato što je Allah - Istina, a oni kojima se, pored Njega, oni mole - neistina, i što je Allah Uzvišen i Velik." /30/

Uzvišeni saopćava: **"da uvodi noć u dan"**, znači da uzima od noći i produžava dan. Ovako bude ljeti, dan bude vrlo dug, a zatim se skraćuje, pa se produžava noć a skraćuje dan što se dešava zimi.

"I da je potčinio Sunce i Mjesec - svako se kreće do roka određenog", tj. do određenog cilja kao što stoji u dvije zbirke sahih-hadisa (Buharijina i Muslimova) u hadisu kojeg prenosi Ebu-Zerr, r.a., da je Allohov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /463/ "O Ebu-Zerr! Znaš li kuda ide ono Sunce?" Rekao sam: "To najbolje zna Allah i Njegov Poslanik." Reče: "Ono ide i sedždu čini pod Aršom, zatim traži dozvolu od svog Gospodara i skoro je došlo vrijeme kada će se reći: 'Vrati se odakle si došlo!'"

Allohov govor: **"Allah dobro zna ono što radite"** je kao i Njegov govor:

"Zar ne znaš da je Allahu poznato sve što je na nebu i na Zemlji?" Znači, On vam pokazuje Svoje znakove kako bi zaključili da je On Istina, tj. da je Njegovo postojanje Istinito. On je Istina, a sve što je mimo Njega nelстина je. Sve što postoji - On je stvorio i Njegovi smo robovi. Kada bi se sakupila sva stvorenja, ne bi bila u stanju da pokrenu ni jedan jedini atom, osim s Njegovom dozvolom. Nemoćni su da stvore običnu mušicu. Zbog toga je Uzvišeni rekao:

"To zato što je Allah - Istina, a oni kojima se, pored Njega, oni mole - neistina, i što je Allah Uzvišen i Velik", tj. od Njega niko uzvišeniji nema i On je veći od svega drugog.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ
الْفُلْكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِنِعْمَتِ اللَّهِ لِيُرِيكُمْ مِنْ آيَاتِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣١﴾ وَإِذْ أَعْيَشْتُمْ قَوْمًا كَانُوا الظَّالِمِينَ دَعَا اللَّهُ
مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ كَذِبَانٌ إِنَّهُمْ
أَعْيُنُكُمْ يُبْصِرُونَ مَا فِي الْأَرْضِ لَنْ تُبْصِرُوهُنَّ أَعْيُنُكُمْ وَلَا تُعْزِزُهُنَّ أَلْسِنَتُكُمْ وَلَا تَحْفَظُهُنَّ
أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٣٢﴾

"Zar ne vidiš da lađe Allahovom milošću morem plove da bi vam pokazao neke znake Svoje? To su, zaista, pouke za sve strpljive i zahvalne./31/ A kad ih talas, kao oblak, prekrije, mole se Allahu iskreno Mu vjeru ispovijedajući; a čim ih On do kopna dovede, među njima nezahvalnika bude. A dokaze Naše samo izdajnik, nezahvalnik poriče."/32/

Uzvišeni obavještava da je On Taj Koji je pokorio more kako bi njime lađa plovila Njegovom milošću, naredbom i potčinjavanjem mora. Da On nije učinio da u vodi postoji sila koja nosi lađe, one ne bi mogle njime ploviti. Zbog toga je Uzvišeni rekao:

"da bi vam pokazao neke znake Svoje", tj. znake Svoje moći.

"To su, zaista, pouke za sve strpljive i zahvalne", tj. strpljive u nevolji i zahvalne u blagostanju, a zatim Uzvišeni veli: **"A kad ih talas, kao oblak, prekrije"**, tj. kao brda i oblaci

"mole se Allahu iskreno Mu vjeru ispovijedajući."⁵⁰²

Zatim je Uzvišeni i Svemoćni rekao:

"a čim ih On do kopna dovede, među njima nezahvalnika, bude." Mudžahid rekao je da riječ znači ovdje "Onaj Koji niječe i nevjeroje". Zato Uzvišeni kaže:

"A dokaze naše samo izdajnik, nezahvalnik poriče."

Izdajnik je ustvari vjerolomnik, tj. on je Onaj Koji kada god prihvati obavezu - prekrši je. Inače termin "el-hatru" je "izdajnik", općenitiji od vjerolomnika i jasnije izražava to svojstvo.

Omer ibn Ma'd Jekreb rekao je: "Kada bi ti vidio oca Umejra ruke bi svoje napunio vjerolomstvom i izdajstvom."

Božija riječ "kefur" - "nezahvalnik" znači "Onaj Koji o blagodatima nije zahvalan pa ih poriče, ignoriše i ne spominje ih".

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّ كَمَا وَاسْتَوْفُوا لَكُمْ وَأَخْشَوْا يَوْمًا

لَا يَخْزِي وَالِدَهُنَّ وَلَا مَوْلَاهُمْ هُوَ جَارِعٌ عَنِ الْوَالِدِ شَيْئًا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّبَكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يُغْرِبْكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ ﴿٣٣﴾

"O ljudi, bojte se Gospodara svoga i strahujte od Dana kad roditelji djetetu svome neće moći nimalo pomoći, niti će dijete moći svome roditelju imalo pomoći! Allahova prijetnja je istinita, pa neka vas nikako život na ovom svijetu ne zavara i neka vas u Allaha šejtan ne pokoleba."/33/

Allah, dž.š., skreće pažnju ljudima na Dan povratka pa im naređuje bogobojaznost, da se samo Njega boje, da strepe od Sudnjeg dana, kad

"roditelji djetetu neće moći nimalo pomoći." To znači kada bi želio da sebe žrtvuje za njega, to se ne bi prihvatilo. Isto tako, ako bi dijete željelo da žrtvuje sebe za roditelja, to se ne bi od njega prihvatilo. Zatim ih Uzvišeni savjetuje, govoreći: **"pa neka vas nikako život na ovom svijetu ne zavara"**, tj. da ne budete zaokupljeni bezbrižnostima ovoga svijeta, pa da vas to odvraća od ahireta.

"i neka vas u Allaha šejtan ne pokoleba." Riječ je ustvari "šejtan". On, zaista, koleba potomke Ademove, obećava im i obmanjuje ih, a od toga, ustvari, nema ništa. To je onako kako Uzvišeni kaže:

"On im obećava i primamljuje ih lažnim nadama, a ono što im šejtan obeća samo je obmana."/ (4:120)

إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ

عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَنْ دَرَى نَفْسًا مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَنْ دَرَى نَفْسًا بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٣٤﴾

"Samo Allah zna kad će Smak svijeta nastupiti, samo On spušta kišu i samo On zna šta je u matericama, a čovjek ne zna šta će sutra zaraditi i ne zna čovjek u kojoj će zemlji umrijeti; Allah, uistinu, sve zna i o svemu je obaviješten."/34/

Ovo su ključevi gajba (nepoznatog, nevidljivog) i znanje o njemu Allah, dž.š., je zadržao samo za Sebe, tako da niko o tome ništa ne zna osim onog što ga Uzvišeni obavijesti. Tako vrijeme Sudnjeg dana ne zna ni Poslanik niti melek. **"On će ga u njegovo vrijeme otkriti."/ (7:187)** Tako je i u pogledu kiše, za koju samo Allah, dž.š., zna, i kada naredi da pada, tek onda za to znaju melec i zaduženi za to. Da li je u materici muško ili žensko, srećnik ili nesrećnik, to niko osim Allaha ne zna, da bi tek nakon toga i to saznali melec i zaduženi za taj posao. Također čovjek ne zna što će sutra zaraditi na ovom i budućem svijetu, i ne

⁵⁰² Mole Mu se iskazujući potpuni tevhid (monoteizam) i nikoga Allahu ne pridružuju.

zna u kojoj zemlji će umrijeti. To niko niti shvata, niti zna.

Ovaj ajet je sličan sljedećem Allahovom govoru: **"U njega su ključevi svih tajni, samo ih On zna." (6:59)** U jednom hadisu ovih pet stvari su nazvane "ključevi gajba".

Imam Ahmed prenosi od Ibn-Umera da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.: /464/ 'Ključevi gajba' pet su stvari koje ne zna niko osim Allaha.'

'Samo Allah zna kad će Smak svijeta nastupiti, samo On spušta kišu i samo On zna šta je u matericama, a čovjek ne zna šta će sutra zaraditi i ne zna čovjek u kojoj će zemlji umrijeti; Allah, uistinu, sve zna i o svemu je obaviješten.'

Ovaj hadis prenosi samo Buharija. Prenosi Eš-Ša'bi od Mesruka, a ovaj od Aiše, r.a., da je rekla: /465/ "Ko vam bude pričao da on (tj. Allahov Poslanik, s.a.v.s.) zna što će sutra biti, sigurno je slagao, zatim je proučila:

'a čovjek ne zna šta će sutra zaraditi.'

O govoru Uzvišenog: **"i ne zna čovjek u kojoj će zemlji umrijeti"** Katade je rekao: "To su stvari koje je za Sebe Allah ostavio. O njima ne zna ni "Bliski melek", niti Allahov Poslanik, jer **'samo Allah zna kad će Smak svijeta.'**" Niko od ljudi ne zna kad će nastupiti Smak svijeta - u kojoj godini, mjesecu, danu ili noći. **"Samo On spušta kišu"**, tako da niko ne zna kada će kiša pasti - danju ili noću,

"i samo On zna šta je u matericama" muško ili žensko, crvenokožac ili crnac, i to niko drugi ne zna.

"a čovjek ne zna što će sutra zaraditi" - dobro ili zlo. O sine Ademov, ti ne znaš kada ćeš umrijeti. Možda si već sutra mrtvac ili bolesnik.

"i ne zna čovjek u kojoj će zemlji umrijeti", tj. ni jedan čovjek ne zna gdje je njegov mezar; je li to u moru, na kopnu, u dolini ili na planini? U jednom hadisu stoji: /466/ "Kad Allah htjedne roba uzeti (usmrtniti) u nekom mjestu (zemlji), učini da on u toj zemlji ima neku potrebu."

**Kraj skraćenog tefsira sure "Lukman".
Neka je hvala Allahu, Gospodaru
svijetova!**